

економляться час та кошти на судову тяганину і на примусове виконання рішення, у стягувача з'являється надія отримати хоча б частину своєї вимоги.

Процедура укладення мирової угоди в процесі виконання судового рішення регламентується спеціальною нормою – ст. 372 ЦПК. Нею передбачається, що сторони звертають до державного виконавця з відповідною письмовою заявою, який не пізніше триденного строку передає її до суду за місцем виконання рішення для визнання. У випадках визнання судом мирової угоди між стягувачем і боржником виконавче провадження підлягає закриттю. Державний виконавець виносить відповідну постанову, яка затверджується начальником органу ДВС.

Правовими наслідками укладення мирової угоди на стадії звернення судового рішення до виконання є те, що стягувач вже не може повторно звернутися до державного виконавця для застосування заходів державного примусу щодо боржника на виконання рішення суда.

Таким чином, можливість сторін по-іншому узгодити свої інтереси після формальної реалізації права на звернення до юрисдикційного органу – суду, який вже вирішив спір, і є тією законодавчою гарантією, втіленням у життя принципу диспозитивності. Важливими юридичними наслідками укладення і визнання судом мирової угоди для сторін виконавчого провадження є відсутність необхідності здійснювати подальше примусове виконання державним виконавцем і припинення виконавчого провадження.

Тому, виходячи саме з принципу диспозитивності, в цій ситуації некоректно робити акцент на руйнуванні попередньої діяльності суду, порушенні вимог загальнообов'язковості судового рішення. При регулюванні мирової угоди як на початковій, так і на завершальній стадії процесу законодавцем не повністю взято до уваги правову природу цього феномена та не враховано її особливостей на стадії виконавчого провадження. І тому у правозастосовній діяльності виникають численні проблеми під час укладення, визнання і примусового виконання мирових угод. Часто цей інститут плутають з іншими, такими, як відмова стягувача від стягнення, добровільне виконання рішень, незважаючи на різну їх природу та функції. Отже, мирова угода має напрочуд багатогранний, комплексний та надзвичайно складний правозастосовний характер, зумовлений, як одночасним її регулюванням нормами матеріального та процесуального права, так і не до кінця опрацьованими можливостями та моментами її застосування.

Дяченко Ю.С.

студентка II курсу

юридичного факультету

Запорізького національного університету

Науковий керівник: Бостан Л.М., к.і.н.,

доцент Запорізький національний

університет

ДЕРЖАВНО-ПРАВОВІ ТРАДИЦІЇ ЗАПОРОЖЦІВ В КОНСТИТУЦІЇ УКРАЇНИ

У період становлення та розвитку соціальної, правової, демократичної Української держави історичне минуле відіграє важливу роль. Чимало відповідей на запитання щодо історичних витоків тих державно-правових традицій українського народу, що знайшли своє відображення у сучасній Конституції України, ми можемо знайти в історії Запорозької Січі, дослідивши зокрема її державно-правові інститути та звичаї.

Найдоцільніше буде розглянути сучасну Конституцію України через призму досвіду запорожців саме через той факт, що, як задекларовано в ст.5 Конституції України, – Україна є республікою, а, як відомо, початковий період республіканського державотворення пов'язаний із Запорізькою Січчю. Запорозька Січ мала всі ознаки самостійної держави: територію, населення та власну верховну владу. Запорожці утвердили притаманну українцям-русичам систему народовладдя, захищаючи інтереси народу. З усіх відомих демократій запорозька демократія є найближча до народу, бо вона встановлювала переваги козаків над некозаками лише у сфері участі в управлінні. Запозичення такої державно-правової традиції ми можемо простежити у положеннях Конституції України – ст. 5 зазначає, що носієм суверенітету і єдиним джерелом влади в Україні є народ, який здійснює владу безпосередньо чи через органи державної влади та місцевого самоврядування; ст. 21 встановлює рівність та вільність усіх людей у своїй гідності та правах; ст. 26 акцентує увагу на тому, що іноземці та особи без громадянства, які перебувають в Україні, користуються тими самими правами і несуть такі самі обов'язки, як і громадяни України, – за деякими винятками, що встановленні законом. До таких винятків можемо віднести той факт, (який випливає із ст. ст. 70, 76, 103, 127, 148), що виключне право голосу та право бути обраним на державні посади мають лише громадяни України.

Лакмусовим папірцем демократичної, соціальної, правової держави є існування в ній державного поділу на гілки влади. В Конституції України чітко регламентовано розподіл влади на три гілки – законодавчу, виконавчу та судову, що знайшло відображення в наданні вищим органам влади різних повноважень (закріплено в розділах IV – VI, VIII).

Деякі елементи „роздільного” правління були і в Запорозькій Січі: функції „законодавчої” влади виконувала Загальна (військова) рада; „виконавчої” – козацька старшина, військові чиновники, похідні і паланкові начальники; судову – військовий суддя, військовий осавул (виконував функції слідчого, контролював виконання судових рішень). Звичаєве право досить чітко регулювало сферу їх. На військових радах вирішувались найважливіші питання життя Запорізької Січі. Обов'язки голови „виконавчої влади” – кошового отамана зводились до затвердження обраних військовою радою службових осіб, узаконення розподілу земель за куренями, військової

здобичі і військових доходів, прийняття до Січі нових людей і звільнення старих козаків, встановлення дипломатичних контактів з сусідніми державами. В той же час отаман зосереджував в своїх руках також судову та духовну владу. В сучасній Конституції України також закріплені основні повноваження Верховної Ради України, Президента України, Кабінету Міністрів України та повноваження органів правосуддя, що знайшли своє відображення у ст. ст. 85, 106, 116, 128, 150.

Але треба зазначити, що в запорожців при всій повноті влади, кошовий отаман не був необмеженим диктатором. Його влада стримувалась такими противагами як: звіт по закінченню терміну повноважень перед Загальною радою; річним строком перебування на посаді, і самою Загальною радою. Тобто тут ми спостерігаємо деякий симбіоз принципів роздільного та нероздільного правління. Щодо сьогодення, то суб'єктами системи стримувань і противаг за Конституцією України є Верховна Рада, Президент, Кабінет Міністрів, Конституційний Суд і Верховний Суд. Дана система знаходить свій вияв насамперед у повноваженнях цих органів, що включають суворо визначені взаємні обмеження.

У сучасній Конституції України закріплено принцип відповідальності осіб (ст. 81, 106, 115), який також сягає своїм корінням у часи козацького самоврядування: щороку 1 січня кожний кошовий під час виборів старшини повинен був скласти звіт про всі дії та вчинки... В разі складання кошовим своїх повноважень, старшина мала також скласти звіт. Аналогічний запорозькому досвіду зміст закладений і в ст. 115 Конституції України, яка проголошує обов'язок Кабінету Міністрів України скласти повноваження перед новообраним Президентом.

Щодо органів місцевого самоврядування - основою соціальної організації на Січі був курінь. Козаки кожного куреня обирали собі курінного отамана і курінну старшину, що забезпечувала військове і господарське існування куріня. Можемо побачити у такій організації зародки сучасного місцевого самоврядування, яке закріплено на конституційному рівні ст. 140, що декретує організацію управління територіальною громадою через сільські, селищні, міські, районні ради та їх виконавчі органи та ст. 141, яка закріплює право територіальної громади на основі загального, рівного, прямого виборчого права обирати шляхом таємного голосування відповідного сільського, селищного, міського голову.

Таким чином, ми можемо з усього вищенаведеного зробити висновок, що сучасна Конституція України містить у своїх положеннях державно-правові традиції запорожців, які сягають глибоким корінням в історію. Ідеї суспільного договору, парламентаризму, єдиної унітарної держави; принципи народного суверенітету, поділу влади, виборності усіх державних посад, запозичені з державно-правових традицій запорожців мають залишатися основою в подальшій роботі по вдосконаленню сучасної конституції.